

Petrácška Béla:
GYEREKKOROM ÉVEI, FIATALKOROM TÖRTÉNESEI

Mottó: „Boldog idők, szép gyermekkor
Térj vissza egy szóra!”

Családomnak, rokonaimnak, barátaimnak.

Petrácska Béla:
GYEREKKOROM ÉVEI, FIATALKOROM TÖRTÉNÉSEI
1933 – 1956

Szerkesztette: Bakos Veronika

Magán kiadás
Budapest, 2022. május

Tartalomjegyzék

	oldal
Családunk eredete	4
Kisgyerekkor	5
Égetnivaló rossz gyerek voltam	8
Az akkori iskolarendszer	10
Alagi életmódunk	11
Közeledett a front	14
Apám életútja	15
Apám üzeme	18
Tóparti nyarak	19
A háború kifejlődése	20
Az ostrom	23
A harcok után oroszok garázdálkodnak	25
Lőszeres játékaink	26
Új élet a romokon	29
Cserkész lettem	30
Polgári iskolai évek nyarai	33
Gyerek csínyek	36
Zenei működésem	39
Olvasás, kerékpározás, kirándulás	40
Sikeresen futballozok	42
Veszélyhelyzetek túlélése	44
Forradalmár voltam	45
Új életszakaszom	47
Szakmai tevékenységem összegzése	49

Családunk eredete

Vissza kell tekintenem a 19. század közepéig, jöllehet én a 20. század első felében születtem. Történelmi események következménye, hogy 1867-től vannak hivatalos igazolások nagyszülők születési, házasságkötési adatairól. Dátum szerint nem dokumentálható adatok azonban kb. 1840-től állnak rendelkezésre. Ugyanis az 1940-es években hozott törvényekben kötelezően előírták visszamenőleg 100 évre a származási papírok beszerzését. Így ezek a papírok apám és apósom jóvoltából megmaradtak és haláluk után az én birtokomba kerültek.

Nagyszüleim származási adataiból kiderült, hogy **őseim** apai ágon Erdély peremvidékén, anyai ágon Felvidéken éltek, mely területek az elszakított országrészekben találhatóak. A Petrácska vonal Borosjenő/Arad megye - román neve Ineu - környékéről ered, a Czember ág Aranyosmarót/Bars megye - szlovák neve Zlati Moravce - környékéről származik.

Nagyapáim:

Petrácska Simon és Czember István

Ezeket a tényeket azért írom le, mert az embernek illik tudni, hogy honnan ered, hol vannak a gyökerei. Ahol a gyökerei vannak, oda vissza kell tekinteni.

Összeállítottam egy származási táblázatot, Balázs és Eszter unokám szemszögéből tekintve.

(A szerkesztő megjegyzése: A személyes adatokat tartalmazó családfát itt most nem tesszük közzé. Béla bátyám szépapáinktól és szépanyáinktól kezdve vette sorra felmenőinket. Ez öt generáció Nagy-Magyarország különböző területeiről eredeztetve. Az ősök nevének, tevékenységének megismerése már önmagában is felemelő érzés. Tudni kell, hogy belőlük, génjeik kapcsolódásaiból lettünk azzá, akik most vagyunk. Köszönet mindenért elődeinknek.)

Ennyit a régmúltról, habár unokáimnak az én születési évem is régmúlt.

Kisgyerekkor

1933. október 13. születésem dátuma. Ekkor a világgazdasági válság már enyhült, de még mindig nagy volt a szegénység.

Angyalföld kellős közepén laktunk, Váci út 125-ben a Csavargyárral szemben. Ez egy komfort nélküli, udvari, sötét, szobakonyhás lakás volt. Néhány kép villan fel emlékezetemben. Velünk szemben lakott Sándor bácsi, anyám bátyja feleségével, Kató nénivel. Az udvar végében lakott Annus néni, anyám nővére négy gyerekkel. A házuk előtt járó villamost nagy áhítattal

bámultam és csodáltam, a villamos végén az ütközőn utazó potyautasokkal. Az utcafronton egy pék és egy borbély üzlet volt, meg egy pincelejárat. Itt kaptam apámtól az első verést, mert elfutottam előle és a pincelejáratnál bújtam el.

A Gyöngyösi utca elején volt egy játszótér, odavittek ki a szüleim játszani. Volt ott egy gyerekek által hajtott körhinta, amiről sikerült leesnem. Hétvégeken gyakran elsétáltunk a ligetbe, ahol a Vurstliban bámultam a mutatványosok bábjátékát, akik ékes szavakkal csalogatták be az embereket sátraikba. Mindenféle trükköket és varázslatokat mutattak be, de azért már fizetni kellett. Pesti életem végére pontot tett, hogy **szüleim Alagra költöztek.**

Ezt megelőzően azonban nekem sikerült a Szent István kórházba kerülni, mivel megkaptam a kanyaró és a skarlát fertőző betegségeket. Mikor innen gyógyultan kikerültem, már Alagra vittek.

János édesapám és
Erzsébet édesanyám
között én a „jófiú”

Egy új **csodálatos világba** csöppentem. Egész nap kinn a szabad levegőn, sok-sok játszótárs, egész nap mezítláb, fogócskáztunk, hunyót játszottunk, fára másztunk, verekedtünk, szóval ragyogóan éreztem magam.

1940-ben **elkezdődött az iskola, meg a II. világháború**. Ez a két esemény alapvetően átformálta az életünket. Az iskola új elfoglaltságot, kötelességet jelentett és én nem szerettem, mert a korábbi kötetlen életemet meg kellett változtatni. A háború annyit módosított addigi életünkön, hogy megjelentek a katonák és ez nekünk gyerekeknek egy új lehetőséget jelentett. A játékunkba bekerültek a harci elemek, ha módunk volt mindig a katonák körül tekeregtünk. Mindegy volt, hogy német vagy magyar, csodáltuk őket és szerettük. Büszkén néztünk fel rájuk.

Nem voltam jó tanuló, de azért megtanultam írni, olvasni, számolni és érdekes módon a többi gyerek is. Aki az elemi iskolát kijárta, az biztos, hogy az alapismereteket elsajátította.

Rendkívül **hazafias nevelést kaptunk**, a Trianont az akkori országvezetés tudomásul vette, de nem ismerte el. Például földrajzból a történelmi Magyarország földrajzát tanultuk, mintha nem lettek volna elszakított országrészek. A fiatalságot 16 éves kortól kötelezték, hogy szervezett alaki kiképzést kapjanak. Ez volt a Levente egyesület, de már 12 éves kortól részt lehetett venni a kiképzésen. Alig vártuk, hogy 12 évesek legyünk.

Alagon Bakos igazgató úr volt a Levente-
oktató. Minden vasárnap a szentmisén zárt

sorokban bevonultak a leventék és mise után kapták a kiképzést, mely főleg alakí volt fapuskákkal, de részt vettek lövészetben is. Erre alakították ki a levente puskát, mely a katonai puskánál kisebb kaliberű csővel rendelkezett.

Bakos igazgató úrtól rettegett a diákság. Rendkívül szigorú ember volt, a nádpálcát igen gyakran használta **fegyelmezési** eszközként. Különböző fokozatai voltak, úgymint a tenyeres, a körmös, pajeszhúzás és a padrafektetés, mikoris A/4 nagyságú tenyerével ütlegelte a hátsó felünket. Ez akkor teljesen természetes volt és a szülőknek eszükbe sem jutott panaszt emelni vagy feljelenteni a tanítókat és tanárokat.

Égetnivaló rossz gyerek voltam

- Az iskolába beérve az első dolgom az volt, hogy Zs.Palit megvertem, szegény már úgy félt tőlem, mint a tűztől. Próbált elbújni, de reménytelen volt a helyzete, úgy hogy végül odajött hozzám és megkért: ne bántsam többet, ő nem tudja magát megvédeni és szeretne félelem nélkül iskolába járni. Én ettől fogva nem bántottam többé, megsajnáltam őt.

- Egy osztályba jártam a főjegyző lányával, Cz.Margitkával. Nagyon szép szőke kislány volt. Addig sürgölődtem körülötte, míg egy óvatlan pillanatban megpuszítottam az arcát. Pechem volt, mert Bakos igazgató úr éppen arra járt és észrevette, hogy ölelgetem Margitkát. Elkapott és a legszigorúbb büntetést szabta ki rám, fölfektetett a padra és jól elverte a fenekemet. Ráadásul

bezárattott az osztályba tanítás után, ugyanis ez is egy fegyelmezési eszköz volt.

- Volt egy osztálytársam, J.Jenő, aki mindenképpen barátkozni akart velem. Mivel én nem voltam hajlandó vele játszani, sírva ment haza. Másnap bejött az édesanyja az iskolába és kereste az osztály legrosszabb gyerekét, vagyis engem. Megkért, hogy tanítás után menjek el hozzájuk és játsszak a Jenővel, mert napok óta búskomor. Elmentem, finom uzsonnával várt és egy jót játszottunk. Így teltek elemi iskolás napjaim.

- B.Gyuszival együtt jártam 8 évig, 4 év elemi-, 4 év polgári iskolába. Ő is a Magyar utcában lakott, legjobb barátom egyike volt. Rá lehetett venni mindenféle balhéra. Egyik alkalommal jöttünk hazafelé a suliból. Gyuszi gondolt egyet, felkapott egy botot és az arra haladó bicigliző bácsi felé dobta. A bot a hátsó kerék küllői közé beszorult és a bácsi kerékpárostól fejreállt. Gyuszi odament hozzá, a lerepült sapkáját felvette a földről, odaadta az öregnek és mint aki jól végezte dolgát, odébb állt. Persze nem úszta meg ennyivel, mert egy arra haladó férfi, aki tanúja volt a jelenetnek, elkapta őt és a rendőrségen kötött ki vele. Egyébként a Gyuszi jólnevelt, rendes gyerek volt, csak néha voltak különös húzásai.

- Még egy történet eszembe jutott. A polgári negyedik osztályát már a dunakeszi általános iskola épületében jártuk. Hazafelé a Czehner cukrászda előtt vitt el az utunk. Összedobtunk annyi pénzt, amennyiért egyetlen mignont vehettünk. Bementünk a cukrászdába, ahol az ajtó

nyitásakor megszólalt egy kis csengő. Czehner néni, mikor éppen mit csinált a lakásban, pár perccel később jött be az üzletbe. Mi ezt az időt kihasználva, benyúltunk az üvegpult mögé és kicsentünk pár süteményt. Természetesen azt az egy mignont megvettük, ami ürügyén bementünk az üzletbe.

Az akkori iskolarendszer

Az iskolák egymásra épülése nagyon egyszerű volt. Az egyik változat, hogy a diák tovább is elemibe járt még két évig, a másik, hogy beiratkozott a polgáriba, ahová négy évig járhatott, a harmadik lehetőség, hogy beiratkozott gimnáziumba, ahová 8 évig járhatott. A négy polgári elvégzése után lehetett szakmát tanulni vagy továbbtanulni szakközép-iskolákban.

A **polgári iskola** rendkívül magas színvonalú alapiskola volt, ahol a reál és a humán oktatás együtt folyt. Aki elvégezte a polgári négy osztályát, az rangot jelentett. Tudásanyagban többet nyújtott, mint a mai általános iskola. Az életre nevelt és jó alapokat nyújtott a középiskolákban továbbtanulóknak. Dunakeszin három elemi iskola volt, de csak egy polgári. Akik elvégezték az elemi iskola hat osztályát vagy a polgári iskola négy osztályát, a többségük nem tanult tovább, hanem elment inasnak és szakmát tanult. Az én akkori baráti körömben nyolcan voltunk egykorúak és csak ketten tanultunk tovább: V.Tibi és én, a többiek szakmát tanultak.

Polgári iskolai osztályképem 1948-ban
(harmadik sor bal szélén a hitoktató
mellett állok)

Szüleim ragaszkodtak ahhoz, hogy továbbtanuljak a polgári elvégzése után. Én a barátaimhoz hasonlóan szakmunkás képzőbe szerettem volna járni és egy jó szakmát kitanulni. A szüleim hallani sem akartak erről és apám beiratott a Báró Wesselényi Miklós Kereskedelmi Középiskolába 1948. évben.

Alagi életmódunk

E kis kitérő után visszatérek Alagon töltött éveimre, gyerekkoromra, mely egészen másképpen folyt, mint a mai gyerekek élete.

Alapvető különbség volt, hogy az asszonyok nem dolgoztak, hanem háztartásbeliekként feladatuk volt a család rendben tartása, a gyerekek nevelése, férjük kiszolgálása.

Családi harmóniában

Alag akkor **önálló község** volt, külön községházával, templommal, iskolával. A lakosok zömmel iparosok, szakmunkások, tisztviselők, mai értelemben polgárok, akik részben helyben, Műhelytelepen, a konzervgyárban, illetve Pesten dolgoztak. A dunakeszi lakosok többségükben parasztok voltak, akik földműveléssel foglalkoztak. Alag határában lévő földjeiken dolgoztak, főleg paradicsomot, spárgát, rozsot és egyéb konyhakerti növényeket termesztettek. Lovaskocsival jártak ki a határba és közben mindig útba ejtették a Time kocsmát. A Time kocsmá a környék szórakozó helye volt, ahová hétvégeken összejött a környék színe-java és egy-két pohár bor mellett megtárgyalták a napi eseményeket.

Mi **a Magyar utcában laktunk**, ott nem volt forgalom, csak néha-néha tévedt arra egy-egy lovaskocsi. Kétszobás, szuterénes, kertes szép családi házban éltünk.

Magyar utcai házunk, mellette a tágas grund

A Magyar utca és a Széchenyi utca sarkán volt a mi bázisunk. Az ottani üres telek volt a mi játszóterünk. Fantasztikus fejelő meccseket csináltunk. Az egyik kapufa a villanyoszlop volt, a másik egy ruhadarab. A Szabadság téren - tőlünk 5 percre - naponta voltak a nagy **focimeccsek**. Apám varrta nekünk a focilabdákat, mivel az ő eredeti szakmája szíjgyártó volt. Egyik legjobb barátom B.Zoli, nálam idősebb fiú volt és nagyon kedvelt, sokat tanultam tőle. Nagyváradon született, ők is Erdély peremvidékéről kerültek Magyarországra. A hazaszeretet, a szerénység és a foci imádata jellemezte őt. Tulajdonképpen ő volt a csapatkapitány, ő irányított bennünket, amikor a Szabadság tér csapatával játszottuk a nagy rangadókat. Cs.Tibit is meg kell említenem, ő is nagyon kedvelt engem. Pesti fiú volt, a nyarakat Alagon töltötte. H.bácsi, nagypiás öregúr volt a nagyapja, akit mi gyerekek nagyon

kedveltünk, mert rendkívül közvetlen ember volt és szerette a gyerekeket. Tibi is nálam idősebb, rendkívül eszes, jó tanuló fiú volt. Nem jellemezte őt a fogócskázás és a fáramászás, mivel kissé súlyos egyéniség volt, és ezekben a játékokban általában lemaradt. A társasjátékokban, ahol számokat kellett összeszedni, szorozni, osztani, ott ő jeleskedett és kivívta elismerésünket.

Közeledett a front

Már egy-két bomba is lehullott. Mi összegyűjtöttük a repeszdarabokat, amiket Tibi megvásárolt tőlünk és vitte Pestre, ahol jó áron eladta.

A háború számunkra akkor kezdődött, amikor Kassa bombázására sor került. Ez ürügy volt, hogy belépjunk a háborúba, ez történelmi tény.

Ezt megelőzően a Bécsi döntések következtében visszakaptuk Felvidék egy részét, Délvidéket, Muraközt, Kárpátalját és Erdély nagy részét. Fülemben csendülnek azoknak az indulóknak a szövegei, melyet az öröm szült: „Édes Erdély itt vagyunk, érted élünk és halunk, Győz a szittyá fergeteg, a rohanó sereg...” Másik: „Szabadka, Zombor, Újvidék, honvédsereg virágra lép...”

Az akkori hatalom félt, hogyha nem lépünk be a háborúba a németek oldalán, elveszik tőlünk a visszacsatolt területeket. Ezért kellett az ürügy, Kassa bombázása. Arról viszont a történelem hallgat, hogy a kassai bombázással egy időben Dunakeszin és Alagon is volt bombázás. Egyedül voltam otthon, az utcai kisebb szobában tanultam, amikor is

egy iszonyatos nagy robbanásra riadtam fel, remegett az egész épület, én ösztönösen a földre vetettem magamat. Ezt követően volt még egy hatalmas robbanás, az ablakok kitortek a légnyomástól, szerencsére engem nem ért, mert a földön hasaltam. A robbanások után néma csönd következett, az emberek kirohantak az utcára. A Thököly utca és a Széchenyi utca sarkán M.Paula kertjében egy hatalmas tölcse-szerű gödör tátongott, s még érezni lehetett az égett repeszdarabok jellegzetes szagát. Ez volt első háborús élményem, melyet aztán sok-sok hasonló követett.

Apám életútja

Apám élete rendkívül kalandos volt. Sajnos míg élt, keveset beszélt fiatal éveiről, így az ő történetéről csak morzsák maradtak fenn. Én most érzek lelkiismeret furdalást, hogy nem érdeklődtem az ő múltjáról, ő meg magától csak ritkán mesélt.

Apám iskolai végzettsége két-három osztály lehetett. A nevét le tudta írni és olvasni is tudott. Arra emlékszem, hogy idős korában elolvasta Móricz Zsigmond Rózsa Sándor című könyvét.

Én gyermekkoromban csak annyit tudtam, hogy apám édesanyja apám születése után hamar meghalt, apám nem is ismerte édesanyját. Hogy miben halt meg nagyanyám, azt csak nemrég tudtam meg egyik unokahúgomtól, Margitkától. Nagyanyám, apám születése után hamar teherbe esett és ezt a terhességet meg akarta szakítani egy nem steril kötőtűvel. A terhesség megszakítás

sikerült, de nagyanyám vérmérgezésben 31 éves korában fiatalon elhunyt.

Apámék négyen voltak testvérek. Vojcsek Verona nagyanyám első férjétől született Molnár Árpád. Mivel nagyanyám férje meghalt fiatalon, ezt követően nagyanyám férjhez ment Petrácska Simon asztalos mesterhez. Ebből a frigyből született Petrácska József és apám, Petrácska János. Mikor Vojcsek Verona meghalt, Petrácska Simon újra megházasodott, ebből a kapcsolatból született Petrácska Géza. Tehát anyai ágon féltestvér Molnár Árpád, édestestvérek Petrácska József és János, apai ágon féltestvér Petrácska Géza. Úgy érzem, ez a származási vonal kissé bonyolult.

Apám édesanya nélkül nőtt fel és ez rányomta bélyegét egész életére, az anyai szeretet hiányát még öregkorában is emlegette. Megmutatkozott ez testvéri kapcsolataiban, mert rendkívül ragaszkodott és kötődött testvéreihez.

Ilyen családi körülmények között apámnak szinte gyerekként el kellett hagynia a szülői házat, csak pár évig járhatott iskolába. Pankotára került **szíjgyártó inasnak** Rajmüller úrhoz.

Apám a kűsűn űlve varrta a különbözű bűrűrűkat, a szűp lűszerszűműkat.

Érdekes a **négy testvér életútja**. Árpád, a legidősebb testvér megnősült, feleségével Barát Piroskával Medgyesegyházán telepedett le és ott élt élete végéig. Öt gyerekük született: Árpád, Mancika, Géza, Gyuszi, Margitka.

Apám édesbátyja József és féltestvére Géza Trianon után Romániában maradtak, Bukarestbe költöztek, mindketten magyar lányt vettek feleségül. Józsefnek született egy lánya, Zita, és egy fia, Simon. Gézának is van egy házasságon kívül született fia, aki Budapesten él, ő Horváth Géza.

Apám Trianon után Romániában maradt, az Aradi Vagongyárban dolgozott, mint szíjgyártó segéd. Behívták katonának a hegyi vadászokhoz, innen azonban hamar megszökött és **Magyarországra menekült**. Ahogy elmondta, át kellett úsznia a Körösön, s csak a szerencsének köszönheti, hogy nem fulladt bele. Ha mint katonaszökevényt elfogják, biztos halálra ítélik.

Medgyesegyházán Árpád bátyjánál szállt meg. Még egyszer - oda-vissza - át kellett szöknie a határon, hogy szülőfalujából, Borosjenőről elhozza a személyazonosságát igazoló papírokat, segédlevelét. Én kisserácként Medgyesegyházán töltöttem nyaraimat, itt megmutatták nekem azt a szuronyt, melyet ott rejtegettek a padláson, ami apám szolgálati fegyvere volt. Apám felkerült Budapestre, itt talált munkát, itt alapított családot 1932-ben.

Újra említem, hogy a testvéri kapcsolat igen fontos volt apámnak. Később, mikor már megfelelő egzisztenciája lett, magához vette Árpád bátyjának két gyereket,

Mancikát és Árpádot, akikkel egy családként éltünk, nagy egyetértésben.

Apám üzeme

Ez egy külön fejezetet érdemel. Apámnak különböző vállalkozásai voltak, ő mindig talált munkát. Tanult szakmája szíjgyártó volt: táskák, szíjak, lószerszámok készítését tudta. Rendkívül talpraesett ember volt, rá illett a mondás: a jég hátán is megél. Az 1930-as évek végén letette a mestervizsgát és egy kis műhelyrészt bérelt a Vay Ádám utcában, ami tulajdonképpen társbérlet volt. Ott kezdte gyártani a cipőrámát. Ez egy keskeny bőrcsík, a talpat és a cipőfelsőrészt köti össze. Ráérezett, hogy ez egy jó lehetőség, ebben van fantázia, mivel a cipőgyáraknak nem érte meg a cipőráma kis tételekben gyártása. Először kézi erővel hajtott gépekkel gyártotta, aztán ahogy növekedett a vevőköre, úgy növelte a gyártást. Ügynökökkel dolgozott, akik a gyárakkal kötöttek szerződéseket. Végül a Csengery utca 62/b számú ház szuterén helyiségeit bérelte ki, és állandóan 8-10 embert foglalkoztatott. Tulajdonképpen a „sok kicsi sokra megy” elvet használta ki. Szállítója lett szinte az ország összes cipőgyárának.

Mivel háború volt, a front közeledett, a bombázások sűrűsödtek. A kis üzem egyre több pénzt hozott, gondolni kellett az elhelyezésére. Házat Budapest környékén nem volt érdemes venni. Ehelyett **pénzbefektetésként vett** apám egy **tanyát** 10 hold földdel Medgyesegyházán a

tanyavilágban és kiadta feles művelésbe. A Velencei tónál Gárdonyban vásárolt egy 120 négyszögöles telket, ráépíttetett egy kis nyaralót, a „Béla-lakot”.

Tóparti nyarak

A nyári szünetek javarészét **Gárdonyban** töltöttük anyámmal és apám hétvégeken jött látogatóba. Csodálatosan szép nyarakat éltem meg ott, imádtam a vizet, a nádszigetekkel tarkított tavat. Sok játszótársam volt, főleg a pesti nyaralók gyerekei. Reggeltől-estig a vízen voltunk, horgásztunk, nagyokat úsztunk és természetesen a foci sem maradt el.

Béla-lak

Anyámmal a Sirály-strandon

Nagy kaland volt, amikor barátaimmal egy hetet töltöttünk Gárdonyban, csak mi srácok, szülői felügyelet nélkül. Kerékpárral mentünk le, ami nem volt kis teljesítmény. S.Jóska, K.Sanyi, H.Pista, B.Feri, B.Gyuszi és én, így voltunk hatan. Teljesen önellátók voltunk, amit magunkkal

vittünk kaját, azt ettük. Azonban az élelem hamarabb elfogyott, mint számítottuk. B. Gyszi - aki a vasútnál volt inas - szabadjegyével hazautazott, felpakolva kajával egy nap alatt megjárta az utat. Gyszi volt a szakács és visszaérkezése után 100 db palacsintát sütött, amit mi pillanatok alatt befaltunk.

A háború kifejlődése

A háború első éveiben a front, ahol a harcok folytak, távol esett tőlünk. 1942-43. év volt a fordulópon, amikor is 1943 január 12-én megindult a **szovjet offenzíva** és a Don-kanyarban áttörték a magyar védelmi vonalat. Sztálingrádnál a bekerített német csapatok döntő vereséget szenvedtek, megváltozott a hadi helyzet. A szovjet csapatok általános támadást indítottak a teljes frontszakaszon, fokozatosan nyomultak előre és már nyilvánvalóvá lett, hogy részünkről a háború elveszett. Egyre több embert hívtak be katonának, így bevonult Árpád is, aki a páncélosokhoz került. Barátaim közül B. Gyszi, H.Pista és P.Karcsi papáját hívták be katonának. Közülük Karcsi papája elesett a fronton. Apám és nagybátyáim hadi üzemben dolgoztak, így őket nem hívták katonai szolgálatra. Ahogy a front közeledett, egyre több katonát helyeztek el a környékünkön. Az utca végén, a Szabó vendéglőben magyar motorkerékpáros egységet szállásoltak el.

Egy alkalommal német katonai járműre lopakodtam fel, a hátsó ponyvával letakart részére. Az autó hirtelen megindult és én

mire az ijedtségtől magamhoz tértem, a jármű már jó gyorsan ment. Nem volt mit tennem, előjönni nem mertem, hát leugrottam a kocsi hátuljáról. Akkorát csattantam a földön, mivel hasra vágódtam, hogy alig tudtam felállni. Ezt megúsztam komolyabb sérülés nélkül, ezután elkerültem nagy ívben a katonai autókat.

Egy német tiszt a Kocsiséknál lakott, Hansnak hívták. Ő rendszeresen meglátogatott minket és olyankor megkínáltuk étellel, itallal. Ő mondta, hogy Hitler egy örült, a háborút elvesztette, de ő parancsnak engedelmeskedik és az utolsó csepp véréig harcolni fog.

Ebben a háborús időszakban fantasztikusan meg volt szervezve a **polgárvédelem**. Kezdődött az elsötétítéssel, az ablakokat úgy be kellett borítani sötét papírral, hogy semmi fény ne szűrődjön ki. Ez azért kellett, hogy az éjszakai bombázásra érkező repülőgépek ne lássák, hogy hol van lakott település. Megbízott emberek járták az utcákat és ahol fény szűrődött ki, ott bezörögtek. A járművek lámpáira maszkot helyeztek és csak keskeny résen világított a lámpa fénye.

A házak pincéjét fölmérték és kijelölték, hogy melyek alkalmasak óvóhelynek és a lakosságot elosztották, hogy riadó esetén hová, melyik óvóhelyre menjenek. A mi házunk pincéjét is kijelölték, mivel a tetőzete boltívesre készült. Az egész ország le volt fedve láthatatlan ernyővel. Ha ellenséges repülők közeledtek, azonnal jeleztek, megszólaltak a szirénák. Minden

lakásban össze volt készítve a túlélő csomag, amit vittek magukkal az óvóhelyre. 1944 őszén mindenki készült már az **ostromra**. Főleg élelmiszerből gyűjtöttek, raktározta, tartalékoltak. Először nagyon halkán hallatszottak az ágyúlövések dörgő hangjai, csak halk morajt lehetett hallani, de ahogy a front közeledett, a morajlás egyre erősödött. Amikor a morajlás helyett már dübörgés hallatszott, egyre félelmetesebb érzést keltett az emberekben. Minket gyerekeket nem rémisztett el, szinte természetesnek vettük, hogy a mi életünkhöz ez hozzátartozik. De a felnőttek között sem volt pánikhangulat.

Nekem volt egy távcsövem, naponta fölmentem a padlásra és a tetőablakot kinyitottam, onnan nagyon jó kilátás adódott Imreháza felé, amely egy uradalmi központ volt gyönyörű parkkal és kastéllyal. Légvonalban 5-6 km-re lehetett tőlünk. A kastély magyar katonák főhadiszállása volt, lovas egységekkel és motoros alakulatokkal. Egyik alkalommal, ahogy nézelődök a padlásablakon kifelé, látom, hogy német páncélos alakulatok mennek a kastélytól északi irányban az ú.n. vasoszlopos úton - ez az út Alag és Kisalag között húzódott. Sajnos a páncélosok eltűntek a szemem előtt a dombok mögött. Rövid időn belül, ha látni nem is, de hallani lehetett az ágyuk dörgését, iszonyatos nagy tankcsata zajlott. Ezt követően úgy másfél-két óra múlva jöttek a német katonák a csata irányából gyalog - most is előttem vannak - ahogy füstösen, kormosan elcsigázva, fásultan vonultak vissza. Valószínűleg

kilőtték egymás harckocsijait, mert az oroszok nem üldözték őket.

A háború közelsége meghatározta **a mi játékainkat** is. Házunk mellett volt egy üres telek a Magyar utca és Széchenyi utca sarkán. Ez volt a mi bázisunk. Állandóan ott tanyáztunk, ástuk a lövészárkokat, építettük a bunkereket. De a háború úgy az igazi, ha van ellenség is. A K.Sanyiék - akik a Thököly úton laktak - szintén csináltak bunkert, meg lövészárkokat. A fegyvereink csúzlik és nyilak voltak. Egymás állásait megtámadtuk, de a csaták döntetlenek lettek, mert mi jó barátok voltunk és a csata csak jelképes volt.

Az ostrom

A súlyos harc 1944 december közepén kezdődött. A front védelmi vonalát megosztották egymás közt a német és a magyar csapatok. A mi közvetlen környékünket - vagyis a Rizskása hegyet - a német csapatok védték. A Magyar Elek földbirtok környékét a magyar csapatok. A fő támadási irányt Göd felől várták a németek, és egy igen erős védelmi vonalat építettek ki az utcánk végén. Bennünket ki is akartak lakoltatni, mert nagy ütközetet vártak. Hál' Istennek az oroszok megváltoztatták a támadási irányt és nem felénk, hanem a Magyar Elek körzet felé támadtak. Ez eléggé váratlanul érthette az ott állásban lévő magyar csapatokat, mivel az oroszok egy nyílt terepen, egy völgszerű lankás részen támadtak. Nyilván az orosz előőrsök látták a Rizskása hegyi megerősített német állásokat és inkább

megváltoztatták a támadás főcsapás irányát. A német és a magyar csapatok kb. három hétig föl tudták tartóztatni a nagy erőfölényben lévő orosz csapatokat. Mi lakosok szintén fölkészültünk az ostromra. A mi pincénk 5 x 5 méteres boltíves szobából, egy kis előtérből és egy 4 x 4 méteres, nem boltíves szobából állt. A nagyobb helyiségbe voltunk összezsúfolva, mert ez bombabiztosabb volt. Kezdem a felsorolást magunkkal: anyám, apám, Mancika és én, anyám bátyja, Sándor bácsi és a felesége, Kató néni, anyám másik bátyja, Károly bácsi és a felesége, Pepi néni, gyerekeik Karcsi és Eta, L.bácsi és a felesége, Etus néni, nevelt fiúk B.Imre, M.Feri és a felesége Ilonka, valamint a kislányuk Marika. Összesen 20 fő 25 négyzetméteren.

Mi gyerekek élveztük az együttlétet és csak azt sajnáltuk, hogy szüleink nem engedtek kimenni az udvarra, mikor esti órákban és éjszaka dúltak a legnagyobb harcok. Az égboltot bevilágították a sztálin-gyertyák és az ágyúzást kísérő torkolattüzek. Elérkezett december 24-e. A felnőttek reménykedtek, hogy szenteste tűzszünetet tartanak a harcoló felek. Ennek pont az ellenkezője történt. Valami pokoli tűzharc folyt, iszonyatos dörgések és durranások, puska- és géppisztolyok, sorozatvetők hangja töltötte be az eget. Szünet nélkül szóltak az ágyúk, megállás nélkül folytak a harcok. Két hétig tartott ez a pokoli színjáték és egyszer csak vége lett, elvonult a front.

Kimerészkedtünk a pincéből, ekkor láttuk meg, hogy Károly bácsiék házat telibe

találta egy akna. A házuk teljesen lakhatatlanná vált. A többi környékbeli házak kisebb-nagyobb belövéseket kaptak, de komolyabb kár bennük nem keletkezett.

A harcok után oroszok garázdálkodnak

Azt úgy érzékeltük, hogy néma csönd lett. A német és a magyar katonák elvonultak, de az oroszok még nem jöttek. Mindenki előbújt a pincékből és egy kis megkönnyebbülés látszott az emberek arcán. Egyszer csak jött a hír, hogy a Szalaiéknál van két orosz katona. Szalaiék a határ szélén laktak. A környék lakossága megindult, hogy lássanak orosz katonát. Én az elsők között értem oda. Két fiatal katona volt, valószínűleg járőröztek. Nyugodtan ültek és itták a háziak által kínált teát. Próbáltak velük beszélgetni, mert volt, aki tudott szlovákul, de nem nagyon értették egymást. Megitták a teát, majd elmentek. Én a barátaimmal, K.Sanyival és B.Ferivel nem mentünk haza, hanem elindultunk a határba, mert valaki mondta, hogy ott van egy lelőtt repülőgép. Tényleg alig egy kilométerre megtaláltuk a roncsokat, de sajnos ki volt fosztva, viszont egy orosz katona holttestére bukkantunk, akinek a teteme kővé volt fagyva. Azt tudni kell, hogy 1944-45 tele rendkívül hideg volt, -10 fok volt az átlaghőmérséklet. Még mindig előttem van a katona képe, úgy nézett ki, mintha élne, pirosposzsgás volt a kőkeményre fagyott arca.

Egy érdekes jelenségre emlékszem. Miután már nem voltak harcok, a szüleim megengedték, hogy este én is megnézzem a

Hold udvarát. Kristálytisza idő volt, telihold és a Holdat egy teljesen zárt gyűrű vette körül. Azóta sem láttam ilyent. A harcok elmúltával még egy darabig a pincében laktunk, mert jött az újabb megpróbáltatás, ami talán még rosszabb volt, mint a front, ez pedig **az orosz katonák garázdálkodása**, a zabrálás, a nők és a lányok megerősszakolása. A mi pincénk – mint már említettem – két helyiségből állt, ami két egymásba nyíló szoba volt. A belső szoba ajtaja elé egy ruhásszekrényt állítottunk, így lett eltakarva a belső szoba. Veszély esetén oda bújtak el az asszonyok és a lányok.

Az orosz katonák garázdálkodása ellen a védekezés másik módja volt, hogy a lakosság az udvarokba vaskolompot szerelt fel. Amikor megjelentek a csavargó katonák, az emberek megverték a kolompot, összefutott a környék apraja-nagyja és általában elriasztották a garázdákat. Azt is tudni kell, hogy a katonák féltek a parancsnokaiktól, mert szigorúan meg volt tiltva a szabad rablás, és akit rajtakaptak, azokra szigorú büntetés várt. A katonák főleg az órát keresték. Hozzánk is berontott egy orosz, fegyverrel a kezében hadonászott és ordította, hogy „davaj csaszi”. Odaugrott az apámhoz és kitepte a nadrág órazsebéhez madzaggal odakötött órát. Szerencsére ezzel megelégedett és elment.

Lőszeres játékaink

Az alagi lőversenyter egy viszonylag nagy kiterjedésű síkfelületű terület volt. Itt

az oroszok könnyű gépek részére **kialakítottak egy repülőteret.** Hogy jelezzék a repülőknél a leszállási helyet, a reptértől kb. 1-1,5 km-re kiépítettek egy jelzőrendszert, ezt nappal füstölőkkel, éjszaka pedig égő fáklyákkal működtették. Ez a jelzőterület a K.Sanyiék háza mögötti sík részen volt. A katonákat a B.-ék házában szállásolták el. Mi nagyon jóban voltunk a katonákkal, még a nevükre is emlékszem: Zsorka, Borisz, Sándor és Szlavka. A katonák - megfelelő rendszerben - a kijelölt területen rakták le a jelző füstölőket, ezáltal mutatva a repülőter helyzetét ill. fekvését. Mikor a jelzők kiégtek, újakat gyújtottak meg. A gyújtófejek egy pálcából álltak, ami be volt vonva valami foszforos anyaggal. Minekünk, srácoknak megengedték, hogy segítsünk meggyújtani a füstölőket. Mi a zsebünkben tartottuk a gyufákat, nem gondolva arra, hogy ez veszélyes lehet. Az én nadrágzsebemben is volt ilyen gyújtófej. A B.-ék házában játszottunk a szobában, mikor a test melegétől **a gyújtók meggyulladtak a zsebemben.** Visszaemlékezve, iszonyatos fájdalmat éreztem és egy kéttenyérsnyi harmadfokú égési felület keletkezett mindkét combomon. Csak érdekességként jegyzem meg, hogy ez a pokoli fájdalom kb. 4-5 óráig tartott és ezt követően megszűnt a fájdalom és többé nem éreztem. Az érintett felületen azonban vastag gennyréteg keletkezett. Sem orvos, sem orvosság nem volt, hogy nem kaptam vérmérgezést, az isteni csoda volt. Feküdnöm kellett egy hónapig, nagyon lassan gyógyult, de fokozatosan egyre kisebb lett

a gennyes felület, míg a végén begyógyult. Újból kellett járni tanulnom. Hát ezt megúsztam. Volt azonban sok gyerek, aki sokkal rosszabbul járt.

Az a rengeteg lőszer, fegyver, kézigránát, lövegek, amik szanaszét heverték az utcákon, a határban, nagy csábítás volt a gyerekek számára. Sok gyerekek kezében robbant fel a kézigránát. Volt olyan gyerek, akinek a teste tele volt repeszdarabokkal és - érdekes módon - ezek vándoroltak a testen belül.

K.Mica 3-4 évvel volt idősebb nálunk, a házuk a határ szélén állt, mögöttük egy nagy üres terület volt, a harcokból itt maradt lövészárkokkal. Mica kitalálta, hogy szedjük össze a fel nem robbant kézigránátokat. Mi összeszedtük, beálltunk a lövészárkokba és innen **dobáltuk a gránátokat.**

Azt tudni kell, hogy ezeknek a magyar kézigránátoknak repeszhatása nem, de iszonyatos és félelmetes hangjuk volt, és ha valakinek a kezében robbant, az egyenlő volt az amputációval. Nekünk szerencsénk volt, hogy nem történt baleset, csupán a közeli házak ablakai törtek be a gránátok hanghatásainak következtében.

Még itt kell megemlítenem, hogy rengeteg **puskatöltényt szedtünk** össze. Ezeknek a lövegrészét satuban könnyen kiszedtük és a benne lévő lőport kiszórtuk. Hosszan elszórva olyan volt, mint egy gyújtózsínór. Egyik végét meggyújtottuk, és aztán nagyon látványosan, sziporkázva végigégett az udvaron. Ezekért a mutatványokért jó pár pofont kaptam anyámtól, hiába mondtam, hogy veszélytelen, kitartott a pofonok mellett.

Egy érdekes jelenséget feltétlenül meg kell említenem. Közvetlenül a front elvonulása után a Magyar utca és Széchenyi utca sarkán játszottunk a B.Ferivel, mikor furcsa hangot hallottunk, ami egyre erősödött. Megláttuk, hogy a fejünk fölött egy szerkezet nyugat-keleti irányba húzott el kb. 100 méteres magasságban. Valami különös hang hallatszott, olyan, mint mikor fémrészek összedörzsölődnek. Kb. 1-1,5m hosszúnak látszott és ahogy a lemenő Nap megvilágította, gyönyörű aranszínben csillogott. Emlékszem, a Feri úgy megijedt, hogy elkezdett sírni, de mire tudtunk volna szólni felnőtteknek, a jelenség eltűnt.

Új élet a romokon

Gondok és örömök jellemzik a front elvonulását követő időszakot. Nem volt olyan épület, mely kisebb-nagyobb sérüléseket ne kapott volna. Sok család, félve az oroszok megszállásától, elmenekült nyugatra. Mivel Károly bácsiék házat találat érte, ami miatt lakhatatlan lett, kénytelenek voltak üres lakást keresni. Ők a Magyar utcában V.-ék házába költöztek be ideiglenesen.

V.néni három lányával lakott együtt, a legidősebb Mária volt, a középső Ilona, a legkisebb Kató. A V.-ék származásuk folytán kötődtek a németekhez. Mivel valójában nem ártottak senkinek, félelmük alaptalan volt, és így visszaköltöztek. Károly bácsiék találtak egy másik lakást és a V.-ék hálásak is voltak, mert nem hordták szét az ingóságukat. Egyébként az Ilonka apám üzemében volt alkalmazva és mikor férjhez

ment, apámat hívta meg násznagynak. Tokodon volt az esküvő, ahol én mint vőfély szerepeltem és egy tokodi lány volt a párom, amiről fénykép is készült.

Az ország területén még folytak a harcok, de a megszállt országrészben megindult az élet.

Február végén a polgári iskolában megindult a tanítás, így évvesztés nélkül sikerült az első osztályt befejezni. Az évzáró ünnepségen szüleimmal együtt a rokonság is megjelent. Én az énekarban szerepeltem és büszkén mutattam meg a jó bizonyítványomat.

Még kell emlékezmem **Jelenszky Lászlóról**, aki nagynéném, Kató néni lányát vette feleségül és a szomszédunkban laktak. Laci nagyon jó fej volt, nagy tisztelettel néztem föl rá. Szegeden végzett felsőiparit. Műszaki végzettségével a műhelytelepi vagongyárban helyezkedett el. Hazahozott feladatokat a gyárból és én csodálattal néztem, hogy milyen szép műszaki rajzokat készített, gyönyörű szabványbetűkkel feliratozva. Valószínűleg itt kaptam kedvet a műszaki pályához.

Laci többször bevitt magával Pestre, ahol a Nemzeti Sportcsarnokban nagy pankrációs meccseket néztünk meg. Miután kezdett konszolidálódni az élet, néhány év után ők beköltöztek Pestre. Laci a Láng Gépgyár turbina részlegén dolgozott, majd később a Paksi Atomerőműben lett műszaki vezető.

Cserkész lettem

Ez évben, 1945 tavaszán beiratkoztam a 109-es számú Magyarság **cserkész csapatába** és a

Szarvas őr s tagja lettem, Z.Sanyi volt az őr svezet ım.

A Magyar s a g Kult ırh ızban a cserk ész-csapat el ıad ásokat rendezett. Az egyik ilyen rendezv enyen ıs is f ıszerepet kaptam, a „Melyiket a kilenc k ız ıl?” cím ı darabban ın j ıt szottam - nagy sikerrel - az apa szerep ıt, sz ıleim b ızkes ıg ıre.

M ıg ezen a ny ıron r ıszt vettem egy **cserk ész-t ıborban** D ıbr ık ız ın.

Fantasztikus ılm ıny volt, s ıt rakban laktunk, minden este t ıbort ız volt. Sz ımh ıbor ık ıs k ıl ınb ız ı t ırepversenyek sz ın es ıt itették ıs tett ık felejthetetlen ı a t ıbort.

A cserk ısztet nagyon j ı dolog volt, rendre, hazaszeretetre ıs j ı viseletre tan ıtott. Hetenk ınt volt ırs ıra a cserk ıszt-otthonban, ahol minden ırsnek volt egy p ır n ıgyzetm ıteres falr ısze, melyet az ırs ık d ıt sz ıt itettek fel. Sajnos 1948-ban megsz ınt itették ıs helyette az ıtt ır ı mozgalmat hozt ık l ıt re, amely m ıs jelleg ı, f ıleg politikai ihlet ıs ı szervezet volt.

A cserk ıszt-csapat nagy kir ıtndul ı sokat szervezett h ıt v ıgeken. T ıbbek k ız ıt t elment ınt ık az **imreh ızai kast ılyhoz**, amir ıl k ır ıbban m ır megeml ıkeztem.

Imreházai kastély képeslapja

Az épületet több találat érte és főleg a torony károsodott, de még kis ügyességgel föl lehetett mászni rá. Volt egy 5 méter átmérőjű kútja, ahonnan szivattyú rendszerrel látták el az egész kastélyt vízzel. Továbbá volt egy 25 méteres úszómedence is a kastély parkjában, működő vízforgató berendezéssel. A belövések okozta sérüléseket viszonylag könnyen helyre lehetett volna hozni, de sajnos ez nem történt meg. Ma már nyoma sincs az épületnek, mert részben a környék lakói hordták el, aztán a kegyelemdőfést az adta, hogy katonai rakétakilövő bázist építettek ki a helyén, amely mára már szintén eltűnt.

Egy érdekes kirándulást tettünk a Tetétlenekre, amely Alag északi határán terült el, tulajdonképpen egy kis magaslat volt. Itt volt található az általunk csak **Avar-gyűrű**nek nevezett árokrendszer. Az avarok időszámítást követő évszázadokban tartózkodtak hazánk területén és ők

alakítottak ki egy árokszerű, földdel körülvett védelmi rendszert. Én megcsodáltam, mert több részből álló árok rendszer volt, helyenként 5-10 méter mély, és több száz méter hosszon terült el. Nekem megmozgatta a fantáziámat, legszívesebben hozzáfogtam volna a kincskereséshez és a régi emlékek feltárásához. Sajnos mások nem így gondolkodtak, mert ezt az árokrendszert használták fel a későbbiek során Dunakeszi szeméttelépének. Döbbenetes cselekedet volt. Be is temették az árkokat szeméttel és mára már nyoma sincs Dunakeszi határában az Avar-gyűrűnek.

A polgári iskolai évek nyarai

A nyarakat Gárdonyban, Márianosztrán, Medgyesegyházán, Dömösön töltöttem. Mindenütt jól éreztem magam, hamar összebarátkoztam a gyerekekkel. **Gárdonyt** az akkor még csendes, nyugodt légkör, a tó közelsége, a nádasok mesevilága, fürdés, horgászás, csónakázás határozták meg. Jó időben minden nap lubickoltunk a tóban, hintáztunk, labdáztunk a strandon.

A Velencei tóban
anyámmal

Márianosztrát a hegyek, erdők, hegyi patakok, legelésző tehéncsordák, szérűskert, a kálvária alatti réten a focimeccsek határozták meg.

Márianosztrán tanultam meg snapszerezni a Gy.fióktól. Sz.Tibivel, B.Árpival sülvefőve együttvoltam. A kálvária alatti hársfákat mind megmáztuk. Manyi néni - aki távoli rokon volt - én láttam el hársfavirággal. Sz.Tibiéknek volt egy gyümölcsösük, ott szüreteltük a cseresznyét. Ahol laktam, a ház tornácos volt, elől Manyi néni és Vili bácsi lakásával, középen lakott Józsi bácsi és T.Feri, meg a nagymama. Hátról volt az istálló, benne a tehénnel, amit esténként a nagymama fejt meg, én meg azt a friss habzó tejet ittam vacsorára.

Nagy élmény volt a felduzzasztott jéghideg patakvízben megfürödni, a Kopasz hegyre és a Csák hegyre kirándulni, a Kóspallag határában lévő kolostor romokat felkeresni. Átmentem Torma Ferivel Helembára, ahol az Ipolyon - alacsony vízállása miatt - mezítláb át lehetett kelni. Nagy élmény volt a Petyerák működő vízimalom meglátogatása.

Medgyesegyházán is szép napokat töltöttem, ahol apám testvére, Árpád bácsi és felesége Piroska néni láttak vendégül. Két azonos korú unokatestvéremmel, Guszival és Gézával nagyszerűen éreztem magam. Hatalmas megművelt kert, Főtér a nagytemplommal, az utcán közlekedő lovas kocsik, a határban elárasztott rétek, ahova naponta jártunk fürödni, kitöltötte napjainkat.

E képen látható a Molnár család, a bal szélén anyám és mellette én.

Piroska néni 10 naponként dagasztott két nagy hófehér kenyeret, amit mi, gyerekek vittünk a pékhez. Jutalmul csinált kenyérlángost, amit zsírral megkenve, nagy élvezettel fogyasztottunk.

Nagybátyámék béreltek földet, amit kukoricával vetettek be, és mi gyerekek mentünk egyelni, ami egyáltalán nem fárasztott és élvezettel csináltuk. Jutalomként elmehettünk moziba, ahol egy Tarzan-filmet néztünk meg.

Dömösön apám egyik kollégájánál nyaraltam, ahol volt két hasonló korú fiú, akikkel jól megértettük egymást. A házuk a Fő utcára nézett és almafák voltak a ház felé ültetve. Én még olyan hatalmas almákat azóta sem láttam, mint ami ott termett. A kertjük egészen lenyúlt a Dunáig, ahova én minden reggel és este leszaladtam fürödni. Ennyit az otthonon kívüli nyaralásaimról. Az év nagyobb részét **Alagon** töltöttem és ott sem unatkoztam.

Mindennapi program volt a tejért menés. Ugyanis az Árpád utcában laktak a Forróék, akik fizetésük kiegészítéseként minden nap 50 literes kannákban hozták a tejet a vasútállomásra, és mi gyerekek csoportokba verődve, a délutáni órákban **mentünk a tejért**. Mivel a vonat, amivel hozták a tejet, elég sokszor késett, mink nagyon jól elszórakoztunk ez alatt az idő alatt.

Cz.Karcsi unokatestvérem idősebb volt két-három évvel, kiselőadást tartott a Forró lányoknak, - akik már tini korban voltak - és nagy áhítattal hallgatták a felvilágosítást a szexuális játékokról. Nekem a kisebbik F.lány tetszett, és én is tetszettem neki. Megbeszéltük, ha elmúlnak a háborús körülmények és egy kicsit idősebbek leszünk, mi is kipróbáljuk a játékok ezen módját. Sajnos a háborúk vihara elsodorta a F.családot, eltűntek és többé nem hallottunk róluk.

Nekünk volt egy szép üvegkancsónk, abban hordtam a tejet. Egyik alkalommal anyám már várt az udvaron és mondom, mutatok valami trükköt. Megforgattam a kancsót, tele tejjel a fejem fölött és a tej nem folyt ki. A mutatványt megismételtem, csak nem vettem észre, hogy az udvaron volt egy poroló oszlop. Sikerült telibe találni és a gyönyörű üvegkancsó ezer darabra tört. Azt hiszem, nem kell különösebb magyarázat, hogy mi történt ezután...

Gyerek csínyek

Mi gyerekek **találékonyak** - időnként meggondolatlanok - **voltunk**, hogy elszórakoztassuk egymást. Horváték három

utcával laktak arrább, a falu szélén. Horvát néni nagydarab asszony volt. Az ura egy alacsony, tömzsi vasutas, Bütyök becenévvel, aki még az italt is nagyon szerette és ha beivott, az egész utca hangos volt a nótázásától.

-Egy alkalommal összejöttünk a H.-éknál, amikor a szülők nem voltak otthon és a Horvát gyerekek kitaláltak egy érdekes játékot. Fel kellett feküdni hanyatt az ágyra, fölhúzni a lábakat, miközben egy másik gyerek meggyújtott egy szál gyufát. A fekvő gyerek egyet szellentve, a kilövellő gázt az égő gyufa meggyújtotta, ami lángszóróként égett. Az érdekes az volt, hogy ezt mindenki tudta produkálni többször is.

- Lakott az utcánkban, nem messze tőlünk, egy kicsit hóbortos öreglány. Barátaimmal megbeszéltük, hogy megtréfáljuk a nénit. Egymástól 20-30 méter távolságra felálltunk és vártuk, hogy jöjjön. Mikor megjelent és odaért hozzám, megkérdeztem: „Néni kérem, legyen szíves megmondani, hány óra.” Azt mondja: „Nem tudom, nincs órám.” Pár méterrel arrább B.Feri kérdezte: „Néni kérem, hány óra?” Akkor ő már egy kicsit mérgesen mondta: „Nem tudom, nincs órám.” Végül K.Sanyi is megkérdezte tőle: „Néni kérem, mennyi a pontos idő?” A néni teljesen begurult. Mondott az mindent ránk, csak azt nem, hogy nagyságos úri fiúk.

- A **Szabadság tér** volt a találkozó helyünk, ott szoktunk összejönni esténként. A közelben lakott a S.Karcsi, olyan 40 év körüli, kissé hóbortos öregfiú. Az utcára épült a háza, ahol magányosan lakott. Megbeszéltük, hogy megtréfáljuk. Odamentünk

az ablaka alá és bezörgettünk, majd erélyes hangon felszólítottuk: „Karcsi, az államrendőrség nevében gyere ki!” Ő ki is jött, de persze mink már nem voltunk ott. No, egy fél óra múlva visszamentünk és ismét bezörgettünk és felszólítottuk, csak most már erélyesebb hangon: „Karcsi, a k.. életbe, b.. meg, hiába szóltunk? Megismételjük, de most már utoljára, az államrendőrség nevében azonnal gyere ki!” Ezt egy pár este megismételtek, míg egy alkalommal a Karcsi a kapun belül elbújt és mikor mi megjelentünk, majdnem ránk döntötte a kaput, persze mink százfelé futottunk. Ezt követően nem háborgattuk szegény fejét.

- A Szabadság térhez közel lakott egy alkoholista, aki állandóan részeg volt, mink félszemű Dzsefnek hívtuk. Faháza teteje bádogból volt. Mink kilestük, hogy mikor van otthon és kövekkel dobáltuk a ház tetejét. Annyira azonban nem volt részeg, hogy ezt elviselje és kirohant a házból egy nagy konyhakéssel a kezében, az utca sarkán álló villanyoszlop alatt keringett, mint egy dervis és ordított. A B.Gyuszi, mint egy ártatlan járókelő odament hozzá, megkérdezte, miben segíthet és mondta neki, nyugodtan hazamehet, hiszen nincs itt senki. Miután hazament, mi még egyszer megdobáltuk a faház tetejét. Többé nem zaklattuk, abba hagytuk a dobálást.

- Volt azonban még egy csínytevésünk. Abban az időben a házakat léckerítésekkel vették körül és a kapuk csuklópánttal csatlakoztak a tartóoszlopokhoz. Észrevettük, hogy ezeket a kapukat könnyen ki lehet emelni a csuklópántból. Este, mikor már besötétedett

és mindenki otthon tartózkodott, leemeltük a kapukat és öt-hat telekkel arrább bedobtuk a kertekbe. Azon mulattunk, hogy keresték a kapukat és egymást gyanúsították a szomszédok, hogy el akarták lopni kapujukat. Az is csúnya hecc volt, hogy ürülékkal bekentük a kapuk kilincseit, amivel szegény ottlakóknak megkeserítettük az életét.

Ezzel be is fejezem gonosz csínytevéseink történetét és a gyerekkorról áttérek kamaszkorom eseményeinek ismertetésére.

Zenei működésem

Szüleim mindenképpen szerették volna, ha valamilyen hangszeren megtanulok játszani és már ötéves korban beíratlak hegedű órára. Borzasztóan utáltam már azért is, mert Műhelytelepre kellett járni hetenként kétszer, ami elég nagy távolság volt egy kisgyerek számára. Nem is lett belőlem hegedűművész.

Következett **a zongora**, ezt viszont nagyon szerettem és volt is sikerélményem. Gyulay Anikó volt a zongora tanárnóm. Ő egy erdélyi nemesi családból származott és ő tartotta el nővéreit, mivel szülei már nem éltek. Nagyon sok szép klasszikus darabra megtanított, egy nagyon aranyos öreglány volt.

Későbbiek folyamán zongoristája voltam egy zenekarnak, aminek Sz.Béla volt a szakszofonosa és a zenekar vezetője. Hétvégeken játszottunk Dunakeszin, hol a kultúrházban, hol a vagongyári Magyarország művelődési központban és volt, mikor a konzervgyárban. Ez inkább szórakozás volt,

mint pénzkeresés és kb. két év után abba is hagytam.

A balszálon zongorázom

Zongorához kapcsolódik egy sikerélményem. Munkahelyemről kiküldetésben voltam Hamburgban egy német cégnél. Kooperációban gyártottunk eszterga gépeket. Wagner úr volt a német cég bonyolítója, aki meghívott a lakására munkaebédre. Ebéd után Wagner úr leült a zongorához és lejátszott egy német dalt, ezt követően a társaság nagy meglepetésére én is leültem a zongorához és - óriási sikerrel - eljátszottam az „Akácos út” című dalt.

Olvasás, kerékpározás, kirándulás

A könyvek szeretetét a génjeimben örököltem, mivel édesapámnak - magas iskolai végzettség hiányában - nem volt lehetősége, sem anyagilag, sem tudásilag

élvezni a könyvek világát. Az első nagy élményt jelentő könyv, amit egy életre megszerettem, Tamási Áron: Ábel a rengetegben. Ezt a könyvet 11-12 éves koromban olvastam és Jelenszky Lacitól kaptam. Mai napig elsők közt szerepel a legjobban tetszett könyvek között. A következők a sorban Mark Twain: Tom Sawyer és Huckleberry Finn kalndjai.

Szorosan kapcsolódott életünkhöz a **kerékpár**. Amikor volt egy kis időnk, rögtön fölpattantunk rá és a Kossuth Lajos utcán száguldoztunk le-föl. Nyáron meg a Duna volt a mindennapi úticél.

A gyerek- illetve kamaszkori csínytevések, az átélt háborús események eredményeként összekovácsolódott - közel azonos korú fiúkból - egy **baráti szoros kapcsolat** és mi elneveztük magunkat a „Rezesek csapatá”-nak. Együtt jártunk szórakozni, kerestük egymás társaságát és jól éreztük magunkat, ha együtt lehettünk. Felsorolom barátaimat név szerint: B.Gyuszi, B.Dodi, S.Jóska, V. Tibi, S.Ákos, B.Feri, H.Pista, N.Laci, K.Sanyi, J.Pista. Szabadidőnk igyekeztünk együtt tölteni, jókat beszélgettünk, kirándultunk.

Nagymaroson egy völgyben lakott L.Feri, akivel együtt fociztunk a B. Gyuszival. Elhatároztuk, hogy pár napot a völgy végében, az erdő szélén töltünk. Vittünk magunkkal ennivalót, az avarból összekotortunk annyi levelet, hogy csináltunk magunknak jó kis táborhelyet. Sajnos a számításunkat áthúzta az időjárás, így a szabadság alatt csak egy éjszakát

tudtunk kint tölteni, mivel az idő elromlott és esőre fordult. Lehurcolkodtunk L.Feriékhez. A Feri édesanyja, L. néni befogadott minket a házába és ott töltöttünk négy napot, szállást adott és az élelmiszerkészletünket kiegészítve főzött ránk. Az L. család életvitelét alapvetően meghatározta az a szomorú tény, hogy L. bácsi mindkét lábát térd fölött levágta a vonat. Mink csodálattal adóztunk, hogy az életüket úgy át tudták rendezni, mintha természetes lenne és nem okozna gondot számukra, hogy e nehézséggel kell az életüket leélni. Tiszteltük őket és a kapcsolatot még sokáig fenntartottuk a családdal.

Sikeresen futballozok

16 éves koromban B.Gyuszi segítségével felvettek a Testvériség Sportegyesület ifjúsági **focicsapatába**. Mint kapus játszottam, fantasztikus labdaérzésem volt, csak sajnos a magasságom illetve alacsonyágom miatt nem sok sikerélményben volt részem. Az edzőim, Kupi Karcsi bácsi és B.Brinkusz bácsi gyorsaságomat látva, mezőnyjátékosként játszottak. Hálából számolatlanul rúgtam a gólokat és 18 éves koromban már bekerültem egy-két meccsre az MB III-as első csapatba.

1953-ban a Testvériség-Osztószertár vegyes focicsapatával Sárospatakon játszottunk. Ezt a képet csatolom.

Gyuszi az első sor jobb szélén, én mögötte

Miután leérettségiztem, keresztapám és keresztanyám - tudtom nélkül - felkeresték szüleimet, mert szerették volna, ha Győrbe költözöm és náluk lakom. A szüleim ebbe nem egyeztek bele. Pár hét elteltével apám közölte velem, hogy milyen ajánlatot kaptam. Válaszút előtt álltam. Talán rosszul döntöttem, hogy nem mentem el Győrbe. Kaptam volna végzettségemnek megfelelő állást, bekerültem volna a Győri ETO focicsapatba, elintézték volna, hogy rövidített katonai szolgálatra hívjanak be. Én azonban nem mentem sehová, maradtam a szüleimmel és választottam a göröngyösebb utat.

Elhelyezkedtem a Landler Jenő Járműjavítóban mint segédmunkás, majd átkerültem az Osztószertárba mint anyagkönyvelő és átigazoltam az Osztószertár futball csapatába, ahol nagy szeretettel fogadtak. A szertár udvarán

fönlállítottak egy szabványos méretű futball-kaput és én hetente kétszer két órán keresztül gyakoroltam a kapura lövést. Ennek eredményeként a mérkőzéseken számolatlanul rúgtam a gólokat. Miután a Szerszámgépgyárba mentem dolgozni, pár évig még a gyári csapatban futballoztam.

Veszélyhelyzetek túlélése

Kronológiai sorrendben megemlíthetek még egy-két érdekes esetet, mely úgy érzem, szorosan hozzátartozik az életemhez. Ilyen volt égési sérülésem, amiből sikerült felgyógyulnom. Egy áramütést is túléltem, és az 1956-os szabadságharcos mivoltomat is sikerült - minden baj nélkül - átvészelnem. Az **égési sérülésemet** már említettem, amiből a világháború idején, a harcok kellős közepén, - a vérmérgezést elkerülve - csodával határos módon felgyógyultam.

Az **áramütést** túlélni csak a véletlennek köszönhetem. Az történt, hogy a szomszédban nagybátyám, Sándor bácsi disznót vágott és ez egy nagy eseménynek számított. Miután végeztek a feldolgozással, náluk összejött a család. Esős idő volt és én kint beszélgettem barátommal, B.Ferivel. Véletlenül hozzáértem a csengőzsinórt tartó csőhöz, amely - mint kiderült - zárlatos volt. Nem tudtam elengedni a csövet és elkezdett rázni az áram, szinte hozzátapadtam a kerítéshez, ami dróthálóból volt. A nagy riadalomra kijöttek a házból és Sándor bácsi hozott valahonnan egy száraz deszkát, ráállt és leemelt a kerítésről. Kiderült, ha pár perccel később

jönnek segítségemre, már nem éltem volna túl az áramütést.

Az 1956. év részemre nevezetes esztendő volt. A Szerszámgépgyárban el tudtam helyezkedni, mint műszaki rajzoló, ahol nagyon jó kollégáim voltak. 1956. október 23-án munkaidő után négy kollégámmal csatlakoztunk a Nyugati pályaudvarnál a felvonuló egyetemistákhoz. A Bem tér érintésével mi is a Parlament elé vonultunk. Itt végighallgattuk Nagy Imre beszédét és Sinkovics Imre elszavalta a „Nemzeti dalt”. Ezt követően kollégáim és én befejeztük a felvonulást és hazamentünk. Arról, hogy mi történt azután és hogy a tömegbe lóttek, csak másnap értesültünk.

Forradalmár voltam

Így kezdődött az 1956-os **forradalom és szabadságharc**. A gyárakban leállt a termelés, megalakultak a munkástanácsok, Nagy Imre lett a miniszterelnök, Maléter Pál, aki katona volt, lett a honvédelmi miniszter. Akkor úgy tűnt, hogy Maléter Pál kézbe vette a katonai irányítást, hogy Nagy Imre utasításait végrehajtsa. Erre szükség is volt, mivel november 4-én a szovjet csapatok megindították a fegyveres támadást és a szovjet harckocsik megjelentek Budapest utcáin.

1956 november 4-én Nagy Imre szózatot intézett a magyar néphez és közölte: „Csapataink harcban állnak.” Ugyanakkor a szovjet vezetés Maléter Pált tárgyalásra

hívta Törökbálinti főhadiszállására. Miután Maléter megjelent, azonnal letartóztatták. Nagy Imre szózatát hallva, az alagi volt csendőrlaktányában két barátommal, B. Mikivel és K.Józssival - akinek asszony volt a beceneve - **beálltunk szabadságharcosnak.** El voltunk látva fegyverrel, géppisztollyal, lőszerrel, kézigránátokkal, vállaltuk, hogy harcba szállunk a szovjet csapatokkal. Összeállt a konvoj. Három, katonai teherautó zsúfolásig megrakva állig felfegyverzett katonaviselt fiatalokkal, azzal a céllal, hogy Nagy Imre szózatát magunkévá tegyük és harcoljunk a túlerőben lévő szovjet csapatokkal szemben. Mint később kiderült, nem voltunk felkészülve a harcokra. Sem a vezetés, sem a szervezés nem volt megfelelő. Nem voltunk ellátva információkkal, élelemmel - harc esetén orvosi ellátással, még telefon összeköttetésünk sem volt netán harcoló egységekkel. Mindezek hiányában a délutáni órákban sikerült elindulni a konvojnak. A dunakeszi révnél keltünk át a Dunán és kiderült, hogy Tahitótfalu érintésével mentünk nyugat felé. A konvoj az orosz csapatokat nagy ívben elkerülte. A baj ott volt, hogy nem volt élelmünk, egész nap egy falatot sem ettünk. Az útirányt sem ismertük és Szentendrére beérve, már besötétedett. A gépkocsikról leszálltunk, de senkitől nem kaptunk eligazítást, hogy hogyan tovább. Egy szentendrei család meghívott az otthonukba és a családfő büszkén mutatta be gyerekeinek, hogy milyen egy szabadságharcos állig felfegyverkezve. Elláttak élelemmel és sok sikert kívánva utunkra bocsátottak. Visszatérve a

gépkocsikhoz, legnagyobb meglepetésünkre a gépkocsik eltűntek. Kiderült, hogy nem akartak időt vesztegetni, hanem a legrövidebb úton el akarták hagyni az országot. Mink se tehattünk mást, visszatértünk Dunakeszire. Még az éj leple alatt hazatértünk és elrejtettük a fegyvereinket, amit jó mélyen elástunk, mivel az orosz csapatok, karhatalmisták keresték az eldugott harci eszközöket.

Még **meg kell emlékezni mártírjainkról:** Maléter Pálról és Nagy Imréről. Maléter Pált már korábban elfogták és kivégezték. Nagy Imre harcolni akart az orosz csapatok ellen, de az iszonyatos erőfölény ellen tehetetlen volt. Miután elhagyta a Parlamentet, menedékjogot kért a Jugoszláv Nagykövetségtől. Hosszas huzavona után végül őt is kivégezték. Egy korszak véget ért.

Új életszakaszom

Életem első mozgalmas negyede ezzel lezárult. A továbbiak új fejezetet képeznek a családalapítással és szakmai fejlődésemmel. Feleséggel, gyerekeimmel, unokáimmal kölcsönös szeretetben élek. Verőcei nyaralómban tavasztól őszig élvezem a természetet: a szabadban tevékenykedek, kertészkedek, borászokodok, kirándulok, gombászok, a barátokat vendégül látom, szomszédokkal kvaterkázok, élvezem a szabadságot.

Feleségem, fiam, lányom és unokáim körében

Verőcei
nyaralónk

Szakmai tevékenységem összegzését idecsatolom.

1971-ben végeztem a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karának gépgyártás-technológiai ágazatán jó eredménnyel.

Friss diplomásként a **Budapesti Kőszőrű-gépgyárban** helyezkedtem el, és 25 éven át dolgoztam a Váci úti gyárban, mint önálló szerkesztő csoportvezető.

Témafelelőse voltam az E400 típusú esztergagépnek és ennek továbbfejlesztett változatán kidolgoztam az emeltszintű fogaskerékrendszert. Tervezője voltam az agregát rendszerű célgépeknek valamint a portálmárók többlépcsős esztergaágyak kidolgozásában is közreműködtem. Feladataim közé tartozott a Gildemeister hamburgi esztergák honosítása is, a gépeket átdolgoztam és a magyarországi gyártást elkészítettem.

Sokszögeszterga gyártásfejlesztést a Miskolci Műszaki Egyetemmél együttműködve végeztem az E 400-as eszterga felhasználásával.

A Budapesti Műszaki Egyetem gépipari technológia tanszékének megbízásából Fl elnevezésű hengerfúrót, hengerkőszőrút terveztem.

A szerszámgépek nemzetközi vásárokon történő bemutatását elkészítettem, és végigkísértem. Felelőse voltam a szerszámgépek kicsomagolásának üzembe helyezésének. A gépeket a helyszínen bemutattam és az esetleges szervizelési és javítási munkálatokat is elvégeztem.

Teheránban, Moszkvában és Theszalonikiben rendezett szakvásárokon vettem részt.

A köszörű-gépgyár után tudományos segédmunkatársként dolgoztam a **Távközlési Kutató Intézetben**, és antenna rendszereket terveztem. 3 méter átmérőjű parabola antennák külföldre szállítását szerveztem meg. A TÁKI-ból menten nyugdíjba. Ezután éveken át nyugdíjasként vettem részt az Intézet tervezési munkáiban.

A gépszerkezetek továbbra is tevékenységem részét képezik, melyet hobbykertészetemben gyakorlok.

Életem utolsó szakaszába érkeztem. **Köszönök mindent** segítőimnek. Isten éltesse családomat, barátaimat, velem együtt erőben-egészségben!

2021-ben 88. születésnapomon

Ajánlás

Ezt a könyvecskét bátyám családjának írta, hogy megismerjék életének 70-80 évvel ezelőtti történéseit. A mai emberek már teljesen más életmódban léteznek, el sem tudják képzelni, hogyan lehet gyerekként a természetben szabadon élni, tevékenykedni, a többi gyerekkel kint a réten játszani, egymással viccelődni, kamaszkorban a barátokkal kirándulni, önállóan sátorozni. Aztán persze mindenkinek szükséges - a körülményeknek megfelelően komolyodva - életmódot váltani és biztos megélhetést találni.

Bátyámnak ez sikerült. Teljes életet él gyerekkortól mostanáig, örömmel, tanulással, nehézségekkel, elismerésekkel. Most 89. életévében ezekből ad ízelítőt.

Írásait főként unokáinak készítette, akikkel kicsi korukban sokat foglalkozott, játszott, mókázott. Az itt leírtak azonban másoknak is élvezetes időtöltést nyújtanak.

